

Shabon Muhamadovna Farmonova

Buxoro davlat universiteti
pedagogika kafedrası dotsenti,
pedagogika fanlari bo'yicha
falsafa doktori (PhD)

O'QUVCHILARNI INTELLEKTUAL RIVOJLANTIRISHDA BAHOLASHNING O'RNI

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'quvchilarni intellektual rivojlantirish jarayonida baholash tizimining tutgan o'rni tahlil etiladi. Baholash nafaqat o'quv natijalarini aniqlash vositasi, balki o'quvchilarning fikrlash salohiyatini, tahliliy va tanqidiy yondashuvlarini rivojlantirish omili sifatida ham qaraladi. Unda zamonaviy baholash usullari, shu jumladan, formatif va summativ baholash turlari orqali o'quvchilarning bilimini chuqurlashtirish va mustaqil fikrlashga undash imkoniyatlari yoritiladi. Maqolada shuningdek, baholash orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish, ularning qobiliyatlarini aniqlash va individual yondashuvni shakllantirish masalalariga ham alohida e'tibor qaratilgan. Tadqiqot natijalari o'quvchilarning intellektual salohiyatini oshirishda baholashning muhim vosita ekanligini tasdiqlaydi.

Kalit so'zlar: o'qituvchi, intellektual, Baho, didaktik, bilim, ko'nikma, malaka, DTS, kompetensiya.

РОЛЬ ОЦЕНКИ В ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОМ РАЗВИТИИ УЧАЩИХСЯ

Аннотация: В данной статье анализируется роль оценочной системы в процессе интеллектуального развития учащихся. Оценка рассматривается не только как средство определения результатов обучения, но и как фактор развития мыслительных способностей, аналитического и критического подходов учащихся. В нем освещаются возможности углубления знаний учащихся и стимулирования самостоятельного мышления с помощью современных методов оценки, включая формирующие и итоговые типы оценок. В статье также уделяется особое внимание вопросам повышения мотивации учащихся посредством оценки, выявления их способностей и формирования индивидуального подхода. Результаты исследования подтверждают, что оценка является важным инструментом в повышении интеллектуального потенциала учащихся.

Ключевые слова: учитель, интеллектуальный, оценочный, дидактический, знания, умения, компетентность, ДТС, компетентность.

THE ROLE OF ASSESSMENT IN STUDENTS' INTELLECTUAL DEVELOPMENT

Abstract: This article analyzes the role of the assessment system in the process of intellectual development of students. Assessment is considered not only as a means of determining learning outcomes, but also as a factor in developing students' thinking abilities, analytical and critical approaches. It highlights the possibilities of deepening students' knowledge and stimulating independent thinking through modern assessment methods, including formative and final assessment types. The article also pays special attention to the issues of increasing students' motivation through assessment, identification of their abilities and the formation of an individual approach. The results of the study confirm that assessment is an important tool in increasing the intellectual potential of students.

Keywords: teacher, intellectual, evaluative, didactic, knowledge, skills, competence, DTS, competence.

Kirish.

Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini shakllantirish bilan birga, ularning intellektual rivojlanishiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bu jarayonda baholash tizimi muhim vositalardan biri bo'lib, nafaqat o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini aniqlaydi, balki ularning fikrlash salohiyatini, mantiqiy va tanqidiy yondashuvlarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. An'anaviy baholash yondashuvlarining o'rnini bosayotgan zamonaviy formatif va summativ baholash metodlari o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, muammolarni hal qilish qobiliyati va ijodiy salohiyatini aniqlash va rivojlantirishga imkon yaratadi. Yosh avlodning har tomonlama etuk, bilimli, yuksak ma'naviyatli, barkamol, vatanparvar shaxslar bo'lib etishishini ta'minlash yo'lida amalga oshirilayotgan ulkan bunyodkorlik ishlarining eng asosiy bo'g'ini sifatida pedagog xodimlarning yuqori ilmiy metodik bilimlarga, yuksak mahoratga ega bo'lishi hal qiluvchi ahamiyatga egadir. Bugungi kunda ta'lim jarayonini tashkil qilishda didaktik baho o'quvchilarni intellektual rivojlantirishda alohida pedagogik imkoniyatlarga ega. Baho pedagogik, falsafiy hamda psixologik mohiyat kasb etib, o'quvchi faoliyati, xulqiga bo'lgan tashqi va ichki munosabatni ifodalaydi. Shu nuqtayi nazardan olib qaraganda baho ob'ektiv hamda sub'ektiv xarakterga ega. Baho yordamida o'quvchining xulq-atvori va o'zlashtirish darajasi muayyan talablar va axloq me'yorlariga qay darajada mos kelishi aniqlanadi. O'qituvchilar va ota-onalar o'quvchi faoliyatiga baho berishi natijasida uning ruhiyati hamda harakatlarida o'zgarishlar sodir bo'ladi. Bugun o'qituvchilik kasbi nufuzi sezilarli ravishda oshishi bilan muallimalarning faolligi va o'quvchilar ta'lim-tarbiyasiga e'tibori kuchaygani bor gap. Ammo joriy yilda o'tkazilgan xalqaro PISA tadqiqoti dasturida o'zbekistonlik o'quvchilarning salbiy natija ko'rsatganini qanday izohlaysiz?

Ma'lumki, PISA tadqiqotlari har bir mamlakatga o'zining kuchli va zaif tomonlarini dunyo ta'lim tizimi bilan qiyoslash imkonini beradi. Mamlakatimizda ta'limni isloh qilish ustuvor vazifalardan biriga aylangan ekan, uning samarsini xalqaro mezonlarda baholashga ehtiyoj yuzaga kelgani tabiiy. Binobarin, bugun davlatimiz rahbarining qat'iy irodasi bilan yurtimiz xalqaro maydonda o'z mavqei va nufuzini ochiq namoyon etmoqda. 2022-yilda o'tkaziladigan PISA baholash dasturida 85 davlat qatori O'zbekiston ham ilk marotaba qatnashdi. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning tadqiqotga munosib tayyorgarlik ko'rishini talab etadi. Chunki PISA tadqiqotida baholashning asosi, bu – matematika, o'qish, tabiiy fanlar va qator innovatsion sohalar bo'yicha jahon miqyosida muvofiqlashtirilgan topshiriqlar to'plami. Bunday baholash har 3 yilda ishtirokchi mamlakatlarning 15 yoshli o'quvchilari o'rtasida tasodifiy tanlov asosida o'tkaziladi.

Baholash deganda o'qish jarayonida o'quvchi oldiga qo'yilgan vazifalarni o'quv predmetlari bo'yicha Davlat ta'lim standartlari talablari bilan solishtirish orqali erishilgan darajani aniqlash tushuniladi. Baholashda o'quvchining bilimi, ko'nikmasi va malakasi aniqlanadi.

Bugungi kun talablari nuqtai nazaridan yondashganda baho – o'quvchining bilim, ko'nikma va malakalar hamda shaxsiy sifatlarni egallaganlik darajasiga o'qituvchi tomonidan bildirilgan munosabatdir. Bahoning ta'lim tizimida o'quvchini rivojlantirish bilan bog'liq imkoniyatlari nazariy jihatdan hanuzgacha ochib berilmagan. Pedagogika va psixologiyada baho tushunchasiga nisbatan turlicha ilmiy yondashuvlar mavjud. Bir guruh olimlar uni o'quv jarayoni natijasining bahosi sifatida o'rganganlar. SHu ma'noda olimlar ta'lim natijasining sifati ta'lim jarayoni oldiga qo'ygan vazifalarga mos kelishi zarurligini ta'kidlaydilar. O'quvchilarning bilish imkoniyatlari jamiyat talablarini qondirish uchun zarur bo'lgan bilimlarni egallashlariga ko'maklashishi kerak. Bu esa o'quv jarayonining bosqichlari, o'quvchilar tomonidan egallangan bilimlar, ko'nikmalar hamda malakalar va ularning madaniyatlik darajalari, ma'naviy kamolotlarini ko'rsatuvchi asosiy didaktik vosita sifatida namoyon bo'lishi lozim. Mavjud pedagogik adabiyotlarda bahoning ikki xil imkoniyati ko'rsatilgan. Bular: tashqi va ichki reflektiv imkoniyatlardir. Uning ichki yoki reflektiv imkoniyati esa, o'quvchining o'zi-o'zini baholashida namoyon bo'ladi. O'quvchining o'zini-o'zi baholashi o'quv-biluv faoliyati va uning natijalarini ifodalashdan iboratdir.

Metodlar. O'quvchining o'quv faoliyati natijasini baholash uning xato va kamchiliklarini tushunishi va bartaraf etishiga imkoniyat yaratadi. Bu esa, uni intellektual rivojlanish sari

yoʻllaydi. Oʻquvchining oʻquv faoliyati natijasini baholash yordamida u oʻzining kelajakda bajarishi lozim boʻlgan ishlarini aniqlaydi va rejalashtiradi. SHu tariqa har bir oʻquvchining rivojlanish yoʻnalishlari belgilanadi. Baho yordamida oʻqituvchi oʻquvchilarning oʻquv faoliyatlarini kuzatish va ularning rivojlanish yoʻllarini rejalashtirish imkoniyatiga ega boʻladi. SHu bilan bir qatorda, baho oʻquvchini ragʻbatlantiruvchi, rivojlantiruvchi kuchga ham ega. SHu maʼnoda u ajdodlarimiz tajribasida mustahkam oʻrnashib didaktik qadriyatga aylangan. Oʻquvchilarni intellektual rivojlantirish — bu ularning mantiqiy fikrlash, muammoni hal qilish, tahlil qilish, sintez qilish va xulosalash kabi kognitiv koʻnikmalarini rivojlantirish demakdir. Baholash – bu oʻquvchilarning bilim, koʻnikma va intellektual salohiyatini aniqlash, ularni oʻrganish jarayonida yuzaga kelgan muvaffaqiyatlar va kamchiliklarni aniqlash hamda kelajakdagi oʻqitish strategiyasini belgilashga xizmat qiluvchi jarayon.

Intellektual rivojlanishni baholash oʻquvchining aqliy qobiliyatlarini, fikrlash jarayonini, ijodkorligini va mantiqiy tafakkurini oʻlchashga qaratilgan.

Toʻgʻri tashkil etilgan baholash jarayoni quyidagilarga erishishga yordam beradi:

1. **Tanqidiy va mantiqiy fikrlashni shakllantirish** – savollarga erkin javob berish, ochiq javobli topshiriqlar, muammoli vazifalar orqali oʻquvchilarning mustaqil tahlil qilish koʻnikmalari rivojlanadi.

2. **Ijodiy fikrlashni ragʻbatlantirish** – alternativ yechimlarni topish, loyihaviy ishlar, esse yozish kabi topshiriqlar orqali oʻquvchi oʻz fikrini erkin ifoda etishga oʻrganadi.

3. **Oʻz-oʻzini baholash va refleksiya** – oʻquvchilarning oʻz ustida ishlash madaniyati shakllanadi, ular oʻz kamchiliklarini tahlil qilish va bartaraf etish orqali oʻz intellektual salohiyatini oshiradilar.

4. **Individual yondashuvni taʼminlash** – baholash natijalari orqali har bir oʻquvchining kuchli va zaif jihatlari aniqlanadi, natijada oʻqituvchi har bir oʻquvchi bilan individual ishlash imkoniyatiga ega boʻladi.

Oʻquvchilar oʻquv faoliyati natijalarini baholash quyidagi vazifalarni bajarishi nazarda tutiladi:

1. Oʻquvchilarning oʻzlashtirish darajalari, oʻquv faoliyati natijalarini joriy, oraliq va bosqichli nazorat orqali tekshirish va aniqlash;

2. Oʻquvchilarning taʼlim tayyorgarlik darajalarini sertifikatlash, oʻquvchilarning oʻquv faoliyati natijalarini davlat taʼlim standartlariga mosligini tasdiqlash;

3. Oʻquvchilarni oʻqitish va oʻrgatish, ushbu funksiya faqat oʻquvchi egallagan bilim, koʻnikma va malakalarni belgilab bermasdan, uning bilimlari oldingi darajaga nisbatan kengayganligini koʻrsatadi;

4. Oʻquvchilarni tarbiyalash, oʻquvchilarning oʻz-oʻzlariga baho berish koʻnikmalari va oʻquv faoliyati natijalariga javobgarlik hissini tarkib toptirish;

5. Oʻquvchilarning oʻquv faoliyatlarini ragʻbatlantirish, oʻquvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda oʻquv-biluv jarayonida ularni rivojlantirish imkoniyatini taʼminlash. Baholash natijasida oʻquvchi aqliy faoliyatining surʼati jadallashishi va sekinlashishi mumkin.

6. Oʻquv jarayoni va oʻquvchilar faoliyati natijalarini tashxislash va unga tuzatishlar kiritish, bunda oʻqitish jarayonida oʻquvchining oʻzlashtirgan bilim, koʻnikma va malakalari darajalari uzluksiz oʻlchab borilib, DTS talablaridan chetlashish holatlari vujudga kelganda, ularni bartaraf etish;

7. Oʻqituvchining pedagogik faoliyati samaradorligini aniqlash, buning natijasida oʻqituvchi oʻz faoliyatini takomillashtirib, unga tuzatishlar kiritish imkoniyatiga ega boʻladi;

Oʻquv-tarbiya jarayoni sifatini takomillashtirish va kafolatlangan natijaga erishishni taʼminlash, taʼlim jarayonida kafolatlangan natijaga erishish uchun bir qator didaktik chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiqdir:

- uzluksiz taʼlim tizimining har bir bosqichida oʻquvchini intellektual rivojlantirishga erishishni taʼminlash;

- o'quv-biluv jarayoni sub'ektlari bu jarayonda kafolatlangan natijaga erishishdan manfaatdor bo'lishlari va ushbu maqsad yo'lida hamkorlikda harakat qilishlari;

- ta'lim jarayonida o'quvchi shaxsi intellektual rivojlanish darajasining munosib baholanilishiga erishilishi;

- o'quv-biluv jarayonida o'quvchilarning o'zlashtirgan bilim, ko'nikma va malakalari hamda intellektual rivojlanish darajalarini baholashda ilg'or metod va yondashuvlarning qo'llanilishi;

- o'qituvchilarning o'quvchilar o'zlashtirgan bilim, ko'nikma va malakalari hamda intellektual rivojlanish darajalarini haqqoniy, demokratiya va insonparvarlik tamoyillari asosida nazorat qilishlari va baholashlariga erishilishi kabilar.

Bugungi kunga kelib turli sohalarida erishilgan natijalarni o'lchash metodikalari mavjud. Biroq, ta'lim jarayonida o'quvchilarning intellektual rivojlanish darajalari, baholash vositasida ularni rivojlantirish parametrlari maxsus tatqiq etilmagan.

O'quvchilarning o'zlashtirgan bilim, ko'nikma va malakalarni baholashda quyidagilarga e'tibor qaratiladi:

1. Bilimlarni tanish va o'z onglarida qayta aks ettirish;
2. O'zlashtirgan bilimlarni tanish vaziyatlarda berilgan namunaga qarab qo'llay olishlari;
3. O'zlashtirgan bilimlarini yangi, notanish vaziyatlarga ko'chirgan holda qo'llay olishlari;
4. O'quvchilarning intellektual hamda ijodiy faoliyat ko'rsata olish ko'nikmalarining sifatini baholash.

• Yuqorida ko'rsatilgan parametrlarga asoslangan holda o'quvchilar egallashi zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalar hamda intellektual faoliyat tajribasi sifatini nazorat qilish va baholash uchun yangicha tamoyilga ega bo'lgan o'lchovlardan foydalanish taqozo qilinmoqda. SHunga ko'ra, o'quvchilar o'zlashtirgan bilim, ko'nikma, malakalar va intellektual faoliyat tajribalarini muayyan birliklar orqali baholash bilan bir qatorda, ularning rivojlanish darajalarini ham ko'rsatish maqsadga muvofiqdir.

Umumiy o'rta ta'lim tizimida baholashning o'quvchini rivojlantirishdagi imkoniyatlarini ochish, pedagogik nazoratning didaktik imkoniyatlarini kengaytirishni taqozo qiladi. Buning uchun:

- davlat ta'lim standartlari talablariga ko'ra o'quvchilar egallashlari lozim bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarning o'quv dasturlari va darslarilarda to'liq qamrab olinishini ta'minlash hamda shu asosda ularning o'zlashtirish darajalarini ob'ektiv baholash;

- o'quvchilar o'zlashtirgan bilim, ko'nikma, malakalar va intellektual faoliyat tajribasini baholashda eng qulay va samarali metodlardan foydalanish, toki mazkur baho o'quvchilarni rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'lsin;

- o'quvchilarda o'z faoliyatlarini natijalarini haqqoniy baholash ko'nikmasini shakllantirish orqali, ta'lim sub'ektlari orasida o'zaro hamjihatlik, insonparvarlik va demokratiyaga asoslangan do'stona munosabatni tarkib toptirish lozim.

Yuqorida keltirilgan har bir sohada psixolog yoki sohalarga qiziquvchi mutaxassislar ma'lum diagnostik ishlarni amalga oshiradilar. Har bir sohada o'ziga xos diagnostik ishlar olib boriladi va bu ishlarning mazmuni psixologik va pedagogik diagnostikaning yo'nalishlarni tashkil qiladi. Tarbiyalanganlik darajasini diagnostika qilish - bu yo'nalish o'quvchilarning tarbiyalanganligini, ularning xulq-atvorini, odob-ahloqini, tarbiyalanuvchiligini (tarbiyaviy ta'sirlarga berilishi) ni o'rganishdan iboratdir. Tashkiliy-metodik diagnostika - pedagoglarning kvalifikatsiyasini, o'quv jarayonining uslubiy ta'minlanganlik darajasini baholashdir. O'quvchilarning og'zaki va yozma javoblarini, javoblardagi tipik xatolarni, ularning sabablarini, o'quv faoliyatidagi salbiy o'zgarishlarni, o'quvchilardagi o'quv, mehnat malaka va ko'nikmalarining rivojlanganlik darajasini, ta'lim olishga nisbatan moyilliklari diagnostika qilinadi.

Natijalar. Intellektual jihatdan faol o'quvchilar yangi axborotlar taqdim etilgach, ko'plab savollar bera boshlaydilar yoki tushunmagan holatlarini keyinchalik so'rab aniqlash uchun yozib

boradilar. Bo'sh o'zlashtiruvchi o'quvchilar esa, o'quv matreillari o'quv topshiriqlarni tushunmaginliklari haqida o'ylab ham ko'rmaydilar. Ular taqdim etilgan bilimlarni o'zlashtirish jarayonida, yangi ma'lumotlarni oldingilari bilan o'zaro qiyoslaydilar va o'z bilimlarini boyitishga muvaffaq bo'ladilar. Ularda yangi tushuncha va tasavvurlar hosil bo'lishi uchun oldin va keyin o'zlashtirilgan bilimlar orasida muayyan zanjir, o'zaro aloqadorlik vujudga keladi. Bu esa o'quvchilarning intellektual sohalarini tizimli rivojlantirish imkonini beradi. Taqdim etilgan bilimlarni idrok etish, ular ustida mushohada yuritish natijasida o'quvchilarning intellektual sohalarini rivojlanadi, o'quv ko'nikmalari mustahkamlanadi, tayanch va fanga oid kompetensiyalarini o'zlashtirish jarayoni shakllanadi. Bu o'quvchilarning intellektual faolliklarida namoyon bo'ladi. O'zlashtirilgan bilimlarni idrok va mushohada qilish bosqichida, o'quvchilar muayyan o'quv maqsadlariga erishishlari lozim. Buning uchun ular, birinchi navbatda, o'zlashtirgan yangi ma'lumotlarga tayangan holda muayyan buyumlar, voqea-hodisalar haqida aniq tasavvurga ega bo'ladilar. Mazkur bosqichining muhim maqsadlaridan yana biri, o'qituvchi bilan o'quvchilar, o'quvchilar bilan o'quvchilar orasida dialog muhitini vujudga keltirishdan iborat. Bu esa o'quvchilarning intellektual sohalarini faollashtirish, bilimlarini boyitish, ilmiy dunyoqarashlarini kengaytirish uchun qulay sharoit yaratadi. o'quvchilarning intellektual rivojlanishida baholash tizimining o'rni beqiyosdir. U nafaqat natijalarni aniqlash, balki o'quvchilarni rivojlantirish, o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshirish va mustaqil fikrlashga yo'naltirish vositasidir. Shunday ekan, zamonaviy o'qituvchi uchun baholash — bu nazorat vositasi emas, balki ta'lim jarayonining integral, ya'ni ajralmas qismi hisoblanadi.

Xulosa. Ta'lim faoliyatini baholash tizimi bevosita ta'sir qiladi maktab o'quvchisini faoliyat sub'ekti sifatida shakllantirish va uning shaxsini rivojlantirish egallagan bilimlarini baholash faoliyatini tashkil etish sharoitida motivatsion va operativ maqsadli shakllantirish komponentlar, o'quvchilarda ko'rsatkich sifatida baholashga bo'lgan munosabati shakllanadi. Ta'lim faoliyatida o'z yutuqlari va kamchiliklarini ko'rib boradi. Ta'lim jarayonida zamonaviy o'quv-didaktik vositalar asosida o'qitish, ularning ta'lim tizimidagi faoliyatlarini to'g'ri baholash o'quvchilarning bilim olish imkoniyatlarini oshirish, ularning mustaqil ishlash qobiliyatlari va amaliy ko'nikmalarini o'rganish darajalarini rivojlantirishda ijobiy samara beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni -T.: "O'zbekiston", 2020 yil 23 sentabr.

2. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliy janob xalqimiz bilan birga quramiz. T.: O'zbekiston, 2017, 488 b.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktyabrdagi PF-5847-son bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi", 1-ilovasi, 9- bandi.

4. Abdullayev, A. Ta'limda baholash va uning pedagogik ahamiyati. — Toshkent: O'zbekiston milliy universiteti nashriyoti. 2018.

Povarnitsyna Anna Gennadevna OTSENKA KAK KOMPONENT UCHEBNOY DEYATELNOSTI I EE ROL V RAZVITII LICHNOSTI SHKOLNIKA Nijniy Novgorod – 2001

5. Sadikov, D. & Xolmatov, R. (2022). O'quvchilarning intellektual darajasini aniqlashda test usullarining samaradorligi. — Toshkent: Ilmiy maqolalar to'plami.

6. Farmonova Shabon Muxamadovna Umumiy o'rta ta'lim maktablarida an'anaviy va zamonaviy nazorat turlaridan foydalanish tizimi. Monografiya Buxoro "Durdona" 2023.157b

7. Farmonova Shabon Muxamadovna PEDAGOGICAL FOUNDATIONS OF UPDATING THE CONTENT OF PRIMARY EDUCATION Horizon: Journal of Humanity and Artificial Intelligence Volume: 02 Issue: 05 | 2023 <https://univerpubl.com/index.php/horizon> ISSN: 2835-3064

8.Farmonova Shabon Muxamadovna - STEAM TA'LIMINING QO'LLANISHI, SAMARADORLIGI VA AFZALLIKLARI Yangi O'zbekiston - Uchinchi Renessans" shiori ostida xalqaro ta'lim standartlariga asoslangan o'quv materiallarini uzluksiz ta'lim tizimiga keng joriy etishni optimallashtirish" mavzusidagi Xalqaro ilmiy-nazariy anjuman MATERIALLARI NOKIS-2023

9.Yuldasheva, T. A. (2020). BOSHLANG'ICH SINFDa IZOHLI O'QISH JARAYONINI QO'LLASH. Science and Education, 1(Special Issue 2)

10.Yuldasheva, T. A. (2021). VIDY KOMMUNIKATSII I KOMMUNIKATIVNIE BARERY V MEJKULTURNOM OBIENII STUDENTOV INOYAZYICHNYX GRUPP. ACADEMIC RESEARCH IN EDUCATIONAL SCIENCES, 2(4), 2027-2030.

11.Azimov Yunus Yusupovich, Qo'ldoshev Rustambek Avezmurodovich. O'QUVCHILARNI XALQARO BAHOLASH (PIRLS) TIZIMIGA TAYYORLASH "BOSHLANG'ICH TA'LIM MAZMUNINI TAKOMILLASHTIRISH: O'QUV DASTURI-O'QITUVCHIBAHOLASH"XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN

MATERIALLARI 2023-yil 19-oktabr

12.Xusenova Aziza SHaripovna. MEJDUNARODNIY OPIYT V OPREDELENIU UROVNIA CHITATELNOY GRAMOTNOSTI UCHASHIXSYA NACHALNYX KLASSOV V ISSLEDOVANIYAX PIRLS BOSHLANG'ICH TA'LIM MAZMUNINI TAKOMILLASHTIRISH: O'QUV DASTURI-O'QITUVCHIBAHOLASH"XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN MATERIALLARI 2023-yil 19-oktabr

13.Normurodova Nafosat Baxtiyor qizi.Baho vositasida o'quvchilarning intellektual - ma'naviy darajasini rivojlantirish. April 2023 / Volume 4 Issue 4

14.Qurbonova O' ta'lim tizimida baholash mazmuni //sentra nauchnyx publikatsiy (buxdu. uz). – 2020. – T. 1. – №. 1